

EURÓPAI SPORT-SOFT POWER INDEX
ALKOTÁSA KVANTITATÍV MÓDSZEREKKEL

EUROPEAN SPORT-SOFT POWER INDEX
USING QUANTITATIVE METHODS

Riesing Eszter
Közgazdaságtan Intézet
Alkalmazott közgazdaságtan, II. évfolyam

Varga Katalin
Pécsi Tudományegyetem, gazdálkodás és menedzsment, I. évfolyam
Széchenyi István Szakkollégium

Konzulens: Balázs Ákos Miklós

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	1
2.	Elméleti áttekintés	2
2.1.	<i>A soft power fogalma</i>	<i>2</i>
2.2.	<i>A sport és a soft power kapcsolata.....</i>	<i>3</i>
2.3.	<i>A sport megjelenése a különböző soft power indexekben</i>	<i>5</i>
3.	Sport-soft power index létrehozásának relevanciája	5
4.	Adatok	6
5.	Módszertan	7
6.	Eredmények.....	8
6.1.	<i>Németország.....</i>	<i>9</i>
6.2.	<i>Egyesült Királyság.....</i>	<i>10</i>
6.3.	<i>Olaszország.....</i>	<i>10</i>
6.4.	<i>Franciaország.....</i>	<i>11</i>
6.5.	<i>Oroszország</i>	<i>11</i>
6.6.	<i>Magyarország.....</i>	<i>13</i>
7.	Összefoglalás.....	15
8.	Felhasznált források.....	16
9.	Függelék:	18

Ábrajegyzék

1. ábra: Országok sport-soft power index szerinti helyezése 2000-2024 között Forrás: saját szerkesztés	9
2. ábra Nemzetközi sportszervezetben vezető tisztséget betöltő oroszok száma 2000-2024 között Forrás: saját szerkesztés	12
3. ábra: Magyarország sport-soft power index szerinti helyezése 2000-2024 között Forrás: saját szerkesztés.....	14
4. ábra: Nemzetközi sportszervezetben vezető tisztséget betöltő magyarok száma 2000-2024 között Forrás: saját szerkesztés	14

1. Bevezetés

Egy Európa-bajnoki, Bajnokok Ligája-döntő vagy egy világbajnokság mindig rejtetten, vagy többé-kevésbé rejtetten egyben diplomáciai találkozók sorozatát is jelenti.”
(Orbán Viktor, 2023, n.o.)

A XXI. század nemzetközi kapcsolatokat érintő legérdekesebb változása a sport elemzésének előtörése. A sportban rejlő politikai, gazdasági, és társadalmi funkciókat minden érintett ország igyekszik felhasználni, ennek ellenére csak az ezredforduló után vált népszerű kutatási területté. Ez a hiány különösen fájó annak tudatában, hogy a közgazdaságtan és a szociológia már régóta foglalkozik a sport szerepének elemzésével. A lemaradás egyik legfontosabb következménye, hogy a kutatók egyelőre esettanulmányokon keresztül, illetve kvalitatív módon vizsgálják a sport szerepét, külön a sport és a puha hatalom kapcsolatával foglalkozó kvantitatív elemzések pedig eddig nem láttak napvilágot.

Ezen kutatás célja egy kvantitatív módszerekkel készülő európai sport-soft power index megalkotása, emellett pedig a dolgozat arra a kérdésre keresi a választ, hogy az ezáltal létrejött rangsor alapján milyen sportpolitikai, illetve globális folyamatokkal magyarázható az élen végzett országok pozíciója. A felhasznált kvantitatív magyarázó változók lehetővé teszik feltáró faktoranalízis használatát. A 27 bevont magyarázó változó sport-soft powerre indexre gyakorolt hatásának a mértékét ezen módszertan segítségével méri a dolgozat, ami a 2000-2024 közötti időszakban, Európa országaira alkot indexet.

A dolgozat arra a következtetésre jut, hogy a sport-soft power rangsor élen lévő államok az európai nagyhatalmak közül kerülnek ki. A rangsoron tükröződnek az elmúlt évek globális folyamatai is: a 2008-as pénzügyi válság, a koronavírus-járvány, illetve az orosz-ukrán háború kiobbanása egyaránt megmutatkoznak az adatokon. Öt olyan ország volt, ami a vizsgált ciklusok legalább egyikében a rangsor első három helyén szerepelt: Németország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Franciaország, illetve Oroszország. Általánosságban elmondható, hogy amellet, hogy olyan államok kerültek az élre, akiknek vezető pozícióban lévő sportdiplomataik vannak, illetve szerveztek nemzetközi mega-sporteseményt, azok tudtak az első három hely egyikére kerülni, akik a nyári és a téli olimpián egyaránt kiegyensúlyozott eredményeket tudtak elérni. A dolgozat kitér Magyarország helyzetére is, és azt a következtetést teszi, hogy a sport nemzetstratégiai ágazattá való emelése tükröződik az ország sport-soft power indexben elfoglalt pozícióin is. Amíg a 2000-es évektől kezdődően az ország nem tudott a rangsor első húsz helyére sem kerülni, 2012-től kezdődően a tizenkettedik, a tizenharmadik, illetve a tizennegyedik pozíciót érte el.

A dolgozat elméleti áttekintéssel indul, először áttekinti a témában releváns nemzetközi szakirodalmat, részletesen elemzi Joseph Nye soft power definícióját. Ezután megvizsgálja a sport és a puha hatalom kapcsolatáról született tanulmányokat, különös tekintettel arra, hogy mely összefüggések emelhetők be a későbbi kvantitatív modellbe. Ezután részletesen megvizsgálja, hogy a sport milyen módon jelenik meg az általános soft power mérésére szolgáló ranglistákban, illetve áttekinti Nadim Nassif (2022) a sport és a soft power kvantitatív mérésére tett javaslatait. A negyedik és az ötödik fejezetben részletesen bemutatja a felhasznált adatokat, illetve az alkalmazott módszertant. A hatodik egységben bemutatásra kerülnek az eredmények, először általánosságban, majd a ranglistán megjelenő folyamatokra kitérve. A fejezet folytatásában különböző alegységekként kerülnek elemzésre azon országok, amik legalább egy vizsgált ciklusban az első három hely egyikén szerepeltek, illetve a dolgozat kitér Magyarország helyzetére is. A TDK-dolgozat összefoglalással, illetve a kutatás limitációinak, valamint a továbbfejlesztési lehetőségeinek ismertetésével zárul.

2. Elméleti áttekintés

2.1. A soft power fogalma

Az úgynevezett „soft power” definíciója Joseph Nye (1990) munkáinak köszönhetően kapott kiemelt figyelmet a nemzetközi kapcsolatok tudományában. Ahogyan arra Janice Bially Mattern (2008) összefoglalása is rámutat, korábban már többen is foglalkoztak a hatalom és az erő különböző, katonai szintnél „gyengébb” formáival, mégis Nye volt az első, aki mindezt stratégiai módon alkalmazható eszközként elemezte. A magyar szakirodalomban leginkább puha hatalomként emlegetett fogalmat Nye (1990, 1992) ezzel kapcsolatos első munkáiban még leginkább az Amerikai Egyesült Államok külpolitikájának egyik jelentős tényezőjeként értelmezte. A későbbiekben és a fogalom nemzetközi elismertsége után nem csupán az USA, hanem más nagyhatalmak, illetve feltörekvő államok külpolitikájának hasznos elemeként is feltűnt különböző írásaiban, illetve nyilatkozataiban (Nye, 2004, 2016).

Joseph Nye meghatározásában a puha hatalom a katonai erőket magába foglaló „hard power” egyfajta ellentéte: annak a képessége, hogy egy állam konkrét utasítások nélkül, vonzáson és meggyőzésen keresztül rávegyen más államokat arra, hogy ők is az általa kijelölt célokat akarják (Nye, 1990). Yavuzaslan és Cetin (2016) mindezt úgy foglalják össze, hogy a puha hatalmi erőforrások legitimáló hatással bírnak a különböző országok politikájára, amelyet a többiek elfogadnak, méghozzá szabad akaratukból.

Nye (2004) megfogalmazása szerint ezzel el lehet kerülni, hogy kényszerítésre kerüljön sor, ennek köszönhetően a soft power magába foglaló stratégia nem csupán békésebb, hanem jóval alacsonyabb költségekkel is jár az adott vezetésnek. Ez utóbbi különösen igaz napjainkban, ahol a már nemcsak a nagyhatalmakat, hanem a kisebb, feltörekvő országokat is szorosan összekötik egymással gazdasági érdekeik (Nye, 1990). Nye (2006) azonban maga is utal arra, hogy nem választható el egymástól teljes mértékben a hard, illetve a soft power: azt állapítja meg, hogy egy állam leginkább a kettő ötvözetét, az ún. smart power alkalmazva lehet sikeres.

Fontos megjegyzés, hogy a soft power-elmélet megjelenése nem azt jelentette, hogy a nagyhatalmak külpolitikájukat illetően radikális stratégiaváltásba kezdtek. Nye definiálása tehát elsősorban a nemzetközi kapcsolatok tudományában, ahol ettől kezdve a soft power önálló vizsgálata, illetve stratégiai értelmezése jelent meg. Az elmélet a megjelenése óta megváltozott globális viszonyok ellenére továbbra is nagy népszerűségnek örvend, illetve a nemzetközi kapcsolatok egyik leggyakrabban elemzett témájává vált.

2.2. A sport és a soft power kapcsolata

Ugyan a sport és a hatalom közös vizsgálata napjainkban vált népszerű témává, gyakorlatban már az ókori Görögországban is használták különböző politikai, gazdasági és társadalmi problémák békés megoldására (Marton és mtsai., 2015). A későbbiekben megjelent a versengés sporton keresztüli kifejeződése is: elég akár az 1956-os forradalom leverését követő, melbourne-i vérfürdőként elhíresült magyar-szovjet vízilabdameccsre, a sportsikereket hajtó NDK-ban kiépített állami doppingprogramra, vagy az 1980-as és 1988-as olimpiai bojkottokra gondolni.

A sport és a hatalom történelmen átívelő összekapcsolódása természetesen nem véletlen, számos olyan tényező van, amelynek köszönhetően a sport segíthet a nemzeti érdekek érvényesítésében. A különböző tanulmányok visszatérő eleme, hogy tulajdonképpen egy külön világgént működik, ahol az államok szabadon kifejezhetik értékeiket (Guthrie-Shimizu, 2013), túlléphetnek nemzeti kereteiken (Schiller és Young, 2009), illetve szabadon építhetik kulturális kapcsolataikat (Jarvie, 2021). Nem véletlen, hogy a sportot már az olimpiai játékok újjáélesztője, Pierre de Coubertin is „*a népeket egymáshoz fűző szép szalag*”-ként írta le Óda a Sporthoz című művében (idézi Onyestyák, 2010). Ez természetesen fordítva is működik: ahogyan arra Dubinsky (2019) is rámutatott, a sportvilág negatív hírei – például nagyobb jelentőségű doppingbotrányok, rendezéstől való visszalépés, bojkottok – ronthatják az államok nemzetközi hírnevét.

Abdi és társai (2018) szerint az államok diplomáciai eredményekre számíthatnak a sportdiplomáciai források és stratégiák megfelelő alkalmazása esetén. A fentebb említett célokhoz való sporton keresztüli csatlakozás ennek egyik első lépése lehet, hiszen viszonylag alacsony költségekkel és kevés kompromisszummal jár, ellenben segíthet elindulni a diplomáciai kapcsolatok kiépítésének útján.

A nemzetközi politika és a különböző sportrendezvények szervezése között is, hiszen a nemzetek imázsának növelése napjainkban nem a versenyrendezés következményeként, hanem okaként jelenik meg (Grix és Houlihan, 2014). Ezeket a mega-eseményeket Jonathan Grix és Donna Lee (2013) a meglévő soft power-képesség demonstrálásaként, annak fejlesztéseként, illetve a márkaépítés lehetőségeként mutatják be. Sárközy Tamás (2017) megfogalmazása szerint a sport kifejezi az államok versenyképességét is. Ez utóbbiakhoz kapcsolódóan a XXI. században egyre gyakoribb jelenséggé vált, hogy a sportot az államok – de ezzel párhuzamosan egyének, csoportok, vállalatok is – korábban csorbult hírnevük helyreállítására használják fel (Chadwick és mtsai., 2023).

Krieger és munkatársai (2023) felhívják a figyelmet a nemzetközi sportszövetségekben betöltött pozíciók fontosságára is, a nemzetközi sportági szövetségeket pedig a puha hatalmi folyamatok kezdeményezésének fórumaiként azonosítják. Megállapításaik szerint ezen szerepekből a tisztségviselők érdemben tehetnek nemzeti érdekeik előremozdítása érdekében, befolyásolhatják a nemzetközi események rendezési jogairól és a sportolók alkalmasságáról szóló döntéseket (Krieger és mtsai, 2023).

Összességében ezek a folyamatok segítik egy hiteles, megbízható, politikailag és társadalmilag stabil ország képezés kialakítását. A bizalomépítés segíthet kapcsolatokat létesíteni olyan országok között, akiknél korábban erre nem volt példa, amennyiben pedig korábbi konfliktusok vagy más okok miatt a klasszikus diplomáciai helyzetek kialakítása bonyolult, a sportesemények olyan platformot adnak a kommunikációra, ahol kevesebb kötöttséggel kerülhetnek kapcsolatba az államok egyes képviselői (Nygård és Gates, 2013). Ezek a mechanizmusok mind növelik a különböző országok nemzetközi pozícióját, elősegítik politikájuk legalizációját és növelik meggyőzőképességüket, ami a soft power elmélet alapja. Ez alapján nem véletlen tehát, hogy Jonathan Grix és Fiona Carmichael (2012) már „sport-fegyverkezési verseny” -ként írják le azt a jelenséget, aminek során a sport stratégiai felhasználása egyre nagyobb teret nyer a XXI. századi külpolitikában.

2.3. A sport megjelenése a különböző soft power indexekben

A különböző soft power indexek közül a Portland tanácsadócéghoz tartozó *Soft Power 30* jelentésben több hosszabb, sporttal kapcsolatos – például a női sportokkal, különösen a női labdarúgással – kapcsolatos elemzés is található, ennek ellenére az indexben a sport külön változóként már semmilyen formában nem szerepel (McClory, 2019). A *Global Soft Power Index*-ben a „kultúra és örökség” változó öt másik kategória mellett tartalmazza a sportra vonatkozó adatokat is (Brand Finance, 2024), ennek ellenére ennek adatai külön nem elérhetőek, így a vizsgált szempontok és az elért pontszám sem nyilvános.

A globális jelenlétet vizsgáló *Elcano Global Presence Report* jelenítette meg egyedül egy önálló listán a sport változó alapján kialakított sorrendet. Ezt a 2022-es adatok alapján Kína vezeti, az Egyesült Királyságot és Oroszországot megelőzve, Magyarország a tizenötödik, az Amerikai Egyesült Államok pedig meglepő módon mindössze a tizennyolcadik helyre került (Elcano Global Presence Index, 2022).

A létrejött sorrendre magyarázat lehet, hogy a listát nagyban torzítja az, hogy csupán az olimpiai versenyeken szerzett érmeket, illetve a nemzeti futbalcsapatok Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (FIFA) ranglistáján elért helyezéseket tartalmazza (Olivie és Gracia, 2022). Ez utóbbinál ráadásul egyaránt figyelembe veszi a férfi és a női eredményeket is, miközben a két szakágra fordított nemzetközi figyelem aránya nagyban eltér egymástól. A felhasznált adatok miatt az index teljes mértékben eredményközpontú, így azonban olyan fontos tényezők maradnak ki, mint a különböző mega-sportesemények szervezése, illetve a nemzetközi sportszövetségekben betöltött pozíciók száma, ami az államok sportvilágon belüli pozíciójának és presztízsének alapját adják.

3. Sport-soft power index létrehozásának relevanciája

A dolgozat a sport szerepének, illetve az államok különböző sporttal kapcsolatos stratégiáinak részletesebb elemzése érdekében egy önálló sport-soft power index létrehozását javasolja. A fentebb említett kvantitatív kutatások egy előzetes képhez, vagy a soft power átfogó szerepének értelmezéséhez ugyan kétségkívül hasznosak lehetnek, de a sport kapcsán felhasznált változók alacsony száma, illetve az eredményközpontúság torzíthatják a meglévő sorrendet, illetve téves következtetésekhez vezethetnek a sport kvalitatív tanulmányokban már részletesen tárgyalt fontos szerepével kapcsolatban.

A szakirodalomban a korábbiakban Nadim Nassif (2022) tett javaslatot a sport és a soft power kapcsolatának önálló, kvantitatív eszközökkel való mérésére. Az általa javasolt index

azonban az elitsportban elért eredmények mellett a különböző nemzeti bajnokságok által generált figyelmen alapul (Nassif, 2022).

Összességében elmondható, hogy míg Nassif (2022) egy megjelenésen alapuló index elkészítésének fontosságát emeli ki, ezen dolgozat egy sportdiplomáciával szorosabb kapcsolatban lévő indexet preferál. Ennek alapját a nemzetközi presztízs és befolyás szempontjából meghatározó sportszövetségi pozíciók, a megrendezett mega-sportesemények száma, illetve az elitsportban elért eredmények adják.

4. Adatok

A dolgozat 2000 és 2024 közötti keresztmetszeti adatokat használt fel, éves gyakoriságban. Az adatgyűjtés kézzel történt, a vizsgált szervezetek éves jelentéseiből, pénzügyi összefoglalóiból, hivatalos honlapjáról és nyilatkozatokból. A puha hatalom vizsgálata a különböző nemzetközi sportszervezetekben betöltött fontos szerepkörökkel, a nyári és téli olimpiákon szerzett pontszerző helyek számával és mega-sportesemények rendezésének számával zajlott. Az elemzés huszonhét magyarázó változó bevonásával történt. A változók többsége dummy, ez alól kivételek a nyári és téli olimpián szerzett pontszerző helyek és az adott ország által évenként szervezett legnagyobb sportesemények száma (1. táblázat).

Felhasznált változók csoportosítása		
Sportvezetők száma	Mega-sportesemények	Elitsportban elért eredmények
Nemzetközi szövetség elnöke	Olimpia	Nyári olimpián elért pontszerző hely
Nemzetközi szövetség vezetőiségének tagja	Sportági világbajnokság	
Európai szövetség elnöke	Sportági Európa-bajnokság	Téli olimpián elért pontszerző hely
Európai szövetség vezetőiségének tagja		

1. táblázat: A kutatásban felhasznált 27 magyarázó változó csoportosítása

Forrás: saját szerkesztés

Nagy sportesemények nem minden évben kerülnek megrendezésre, így az összehasonlíthatóság érdekében a dolgozat az adatokat olimpiai ciklusonként tagolta. Minden ciklus olimpiai évvel indul, és az olimpiát megelőző évvel ér véget, így minden periódusa négy év hosszú. Ez alól kivételt képeznek a 2016-2020-as, illetve a 2021-2024-es ciklusok. Az előbbi azért, mert a többivel ellentétben öt évet ölel fel, hiszen a koronavírus-járvány miatt a 2020-as tokiói olimpia egy évvel később lett megrendezve. A legutóbbi ciklus azért képez kivételt, mivel olimpiai évvel kezdődik és azzal is záródik. Mindez nem eredményez félrevezető

végkimenetelt az index számításakor, mivel 2024-ben, a dolgozat készítésének időpontjában még nem rendezték meg az ezévi olimpiát, így annak pontszerző helyei nem torzítják az elemzést, viszont a sporteseményeket rendező városok kiléte már előre ismert. A változók négyéves ciklusokba tömörítésének köszönhetően nőtt az adatok varianciája, illetve homogénebb időszakok keletkeztek.

Az adatbázis tartalmazza az adatokat a világ összes országára, azonban az elemzésbe csak az európai országok megfigyelései kerültek be. Ezek hasonló adottságokkal rendelkeznek népességszámot, területet, éghajlatot, sporthagyományokat tekintve, így ez is az összehasonlíthatóságot segíti elő. A nemzetközi szervezetek vizsgálatánál minden világszintű sportszervezetnek megvan az egyértelműen hozzárendelhető európai párja, továbbá minden nemzetközi szervezet fő döntéshozó szerveiben képviseltetve vannak az európaiak. Annak érdekében, hogy az elkülönülő hatásokat ki lehessen mérni összevonásra kerültek a világ- és európai szervezetek elnöki és vezető testületi pozíciót betöltők.

Annak elkerülése érdekében, hogy a modellbe olyan változó kerüljön, aminek varianciája nulla, új változók kerültek bevezetésre, amik a már meglévők összevonásával jöttek létre. A kutatás a megfigyelés után változókat képzett, hogy a nemzetközi szervezetek elnöke és vezető tisztségviselői egy változóban jelenjenek meg, értékeik aggregálásával. Az így létrehozott tizenkét szervezeti változó jobban elkülöníthető hatásokat tudott megjeleníteni, és növelte az adatok varianciáját a változón belül. Azonban további összevonásra volt szükség, ami során az egész világra kiterjedő szervezetek összevonásra kerültek az európai szervezetükkel, így hat sportág elkülönülő hatását lehet mérni.

5. Módszertan

Az adatok elemzése az R statisztikai szoftver 4.3.1 verziójával történt (R Core Team, 2023). A keresztmetszeti adatokat tartalmazó adatbázison feltáró faktoranalízis (EFA) segítségével került létrehozásra egy új index, ami a sportszövetségekben betöltött vezető tisztségek, olimpiai pontszerző helyek és nagy sportesemények rendezésének puha hatalmának mértékét méri. Faktoranalízis segítségével lett meghatározva az index számításhoz használt súly, amiben látszik, hogy az egyes változók milyen mértékben járulnak hozzá a soft power varianciájához. A modell felállításának első lépése az adatbázis megvizsgálása volt: a változók közötti korreláció vizsgálata, a faktorok számának meghatározása, a faktoranalízis módszerének megtalálása, és egyáltalán az, hogy a jelenlegi változókon lehet-e alkalmazni ezt a módszert.

A változók közötti korreláció vizsgálata elengedhetetlen lépés, mert multikollinearitás esetén hamis eredményekre juthatunk. A korrelációs mátrix vizsgálatával megbizonyosodtunk,

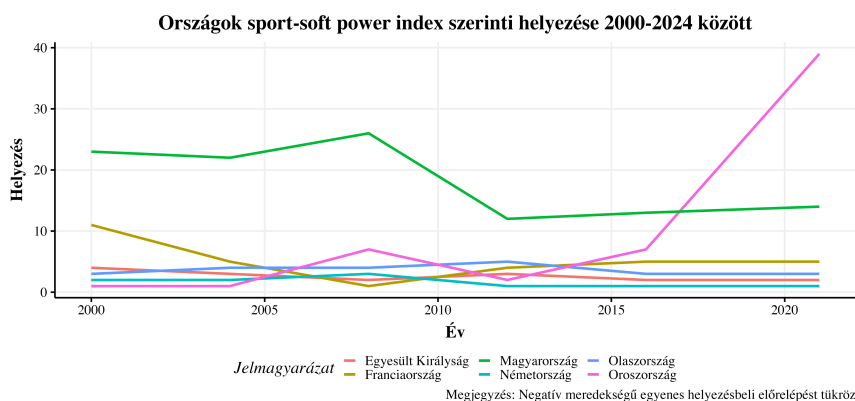
hogy alkalmazható az EFA az adatokra. Ez a mutatószám az egyes változók varianciájának azon részét átlagolja ki, ami függ a többi változótól. Ennek az értéknek minél közelebb kell lennie az 1-hez, 0,5 alatt pedig az adathalmaz nem alkalmas faktoranalízis végzésére. A teszt alapján az adathalmaz alkalmas arra, hogy faktoranalízist készítsünk, hiszen 0,7-0,6 körüli értékeket kaptunk szinte minden esetben, még annak ellenére is, hogy az adatainkban sok a dummy változó, ami korlátozza a használható módszerek számát.

A faktorok számának meghatározása nagyon fontos lépés annak érdekében, hogy pontos képet kaphassunk a változók csoportjairól. Túl nagy mennyiségű faktor alkalmazása elfedi az általános kapcsolatokat, és túlságosan illeszkedik az adathalmazhoz, a kelleténél kevesebb faktor használata pedig nem fedi fel az összes megbújó információt. A faktorszám meghatározásához két módszer eredményeit is figyelembe vette a kutatás: Scree-teszt (Cattell, 1966) és a Kaiser-Guttman-teszt (Kaiser, 1960) eredményeit vetette össze a megfelelő érték kiválasztása érdekében. A két teszt alapján a dolgozat a faktoranalízis során egy faktort használó modellel számított indexet használ.

6. Eredmények

Általánosságban elmondható, hogy a vizsgálat során létrejött sport-soft power index vezető államai az európai nagyhatalmak közül kerülnek ki. A kapott pontszámokat tekintve az országok között erős differencia figyelhető meg, a lista élére került államok gyakran a hátrébb lévők pontszámának többszörösét érték el. A rangsor élére azok az államok tudtak felkerülni, akik sikeres sportdiplomáciájuk és mega-sportesemények szervezése mellett a nyári és a téli olimpiákon is kiegyensúlyozottan tudtak szerepelni. A legutóbbi három ciklusban a legnagyobb pontszámot Németország kapta, őket a 2021-2024-es, illetve a 2016-2020-as ciklusban az Egyesült Királyság és Olaszország követte. Ezeken az államokon kívül többször is az öt első hely egyikén szerepelt a 2008-2011-es ciklusban első Franciaország, illetve a 2000-től 2007-ig első Oroszország is (1. ábra).

A sport-soft power alapján létrehozott rangsor tükrözi az évek során lejátszódott globális folyamatokat is. A koronavírus-járvány miatt az utolsó ciklusban csökkent az országok által elért pontszám, ami természetesen az elmaradt versenyekkel indokolható. A kutatás egyik érdekessége, hogy ugyanez figyelhető meg a 2008-as válság körüli időszakban, annak ellenére, hogy a felhasznált változók nincsenek szoros összefüggésben a nemzeti sportszövetségek és a kormányzat által sportra fordított kiadásokkal. Ennek egyik oka az lehet, hogy a válság hozzájárult ahhoz, hogy a világszintű sportesemények rendezését kevésbé vállalják magukra európai városok, azonban ennek vizsgálatára további változókkal való elemzésre van szükség.

1. ábra: Országok sport-soft power index szerinti helyezése 2000-2024 között

Forrás: saját szerkesztés

Az évek során a rangsorban leginkább Oroszország helyzete változott, akik az első két ciklus vezető pozíciója után az utolsó időszakra a 39. helyre estek vissza. Ennek hátterében a 2014-ben kirobbant doppingbotrány, illetve az orosz-ukrán konfliktus utáni szankciók állnak, hiszen ennek következményében már nem hazájukat képviselve versenyeztek az orosz sportolók, illetve rohamosan esett a sportszövetségekben oroszok által betöltött vezető pozíciók száma is. A háborús események meglátszanak Ukrajna eredményein is: a 2014-es krími események előtt még sikerült az első tíz ország közé kerülniük, ezután azonban a huszonkettedik, illetve a huszonötödik helyet érték el a rangsorban. Ebben az időszakban csökkent az ukrán sportolók száma, a háborúba való behívás, illetve a különböző menekültkérelmek miatt, illetve természetesen ebben az időszakban az ország által szervezett mega-sportesemények száma is nulla volt.

A dolgozat a következő fejezetekben a legalább egyszer az első három hely egyikén végzett országok, vagyis Németország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Franciaország és Oroszország, illetve rajtuk kívül Magyarország pozícióját és sportpolitikáját részletesebben elemzi.

6.1. Németország

Németország egyike volt azon országoknak, amelyek központi szerepet játszottak abban, hogy az államok a sportot a puha hatalom eszközeként alkalmazzák: elég csak az imázsépítés céljából rendezett 1936-os berlini olimpiára, vagy a sport NDK-ban betöltött kiemelt szerepére gondolni (Grix és Houlihan, 2014). Nem véletlen, hogy hagyományosan vezetői a nemzetközi sportéletnek, az összesített olimpiai éremtáblázaton pedig – az NSZK és az NDK érmeit is számítva – a harmadik helyen szerepelnek (Word Population Review, 2022).

A sport a dolgozat által vizsgált időszakban is kiemelt helyet foglal el az ország külpolitikai stratégiájában, ennek egyik legfontosabb eleme a 2006-os labdarúgó világbajnokság megrendezése volt. Grix és Houlihan (2014) kutatása szerint az állam ezzel az eseménnyel a puha hatalomba való hosszútávú és tudatos befektetést hajtott létre, egy sikeres Németország képét közvetítve, sikeresen megcáfolva az országról alkotott sztereotípiákat. A németek vezető helye az indexben annak köszönhető, hogy sportolók sikeressége mellett a későbbiekben is tudatosan használták a sporteseményeket, aminek következő példája a 2024-es labdarúgó Európa-bajnokság lehet. Európában ők költik a második legnagyobb összeget sportra, 2022-ben például közel tízmillió eurót, ennek ellenére ez GDP-arányosan még mindig mindössze 0,3%-ot tesz ki (Eurostat, 2024).

6.2. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság a sport-soft power listán a vizsgált években kivétel nélkül legalább a legjobb négy állam közé került. Nem véletlen, hogy az ország vezetése a sportra természetesen nem a globális szintre való belépés egyik lehetőségeként, hanem sokkal inkább a puha hatalom fenntartásának eszközeként tekint (Grix és mtsai., 2024). Ebben az értelemben tehát a londoni olimpia célja sem az volt, hogy az eddiginél nagyobb megjelenést szerezzenek az országnak, hanem az addigi sztereotípiákra rációzó üzeneteket közvetítsenek arról, hogy London nyitott és barátságos város, ahogyan az Egyesült Királyság sokszínű, befogadó és barátságos ország (Grix és Houlihan, 2014).

Ahogy arra Grix és társai (2024) felhívják a figyelmet, nehéz az olimpia hatását elemezni egy olyan ország esetében, akik csak a puha hatalom fenntartására törekednek, az viszont kétségtelen, hogy az Egyesült Királyság a soft power rangsorokban a többi állam mozgása ellenére megőrizte stabil pozícióját. Ez figyelhető meg ezen kutatás eredményei alapján is: a britek a 2000 és 2003 közötti időszakot leszámítva végig dobogós helyen álltak a sport-soft power rangsorban.

6.3. Olaszország

Olaszország rangsorban elfoglalt gyakori dobogós helye meglepő lehet annak tudatában, hogy a nemzetközi szakirodalomban nem vizsgálták az olasz sport és a soft power XXI. századi összefüggéseit. A magas pontszám egyik oka, hogy Olaszország azon kevés állam egyike, akik egyaránt sikeresen tudnak szerepelni a nyári és a téli olimpiai játékokon is. Az eddig megszerzett 742 éremmel az olaszok az ötödik helyre kerültek a legtöbb olimpiai érmet szerző országok rangsorában (Word Population Review, 2022).

Sportdiplomataik főleg a vizes sportok szövetségeiben és a Nemzetközi Olimpiai Bizottság vezetői között találhatóak meg átlagon felüli számban. Ugyanez jelenik meg a sportesemények szervezésében is: kiemelkedően sok vizes sporttal kapcsolatos mega-sporteseményt tartottak, szervezhettek téli olimpiát is, illetve ezen kívül atlétikaversenyeket rendeztek. Összefoglalva elmondható, hogy a vizsgált adatok kapcsán az országot stabilitás jellemzi: az elemzett időszakok között a legrosszabb pozíciójuk is ötödik hely volt, de háromszor is a harmadik helyen végeztek.

6.4. Franciaország

Franciaországban 2014-ben, a külügyminisztérium koordinálásával kezdődött el az ország sportdiplomáciai stratégiájának megalkotása (Jarvie, 2021). A 2016-ban elfogadott koncepció egyik legfontosabb célja Franciaország vonzerejének növelése a nagyszabású sportesemények megrendezésén keresztül (Garamvölgyi, 2023), ez pedig szorosan összefügg a puha hatalom definíciójával. A sport és a külpolitika tudatos összekapcsolását jelzi az is, hogy egy új pozíció, a sportért felelős nagykövet került létrehozásra, a feladat diplomáciai erejét pedig erősíti, hogy a tisztség eddigi betöltői mind tapasztalt diplomaták voltak, akik nem rendelkeztek élsportolói múlttal (Garamvölgyi és mtsai., 2018).

A sport-soft power rangsor élére kerülésben fontos szerepet játszott a franciák által rendezett sportesemények száma, amit természetesen az idei párizsi olimpia koronáz majd meg. A sportra fordított kiemelt figyelmet mutatja az is, hogy ők költik a legtöbb pénzt az európai tagállamok közül a sportra – ez az összeg 2022-ben 14.662 millió euró volt –, igaz, ez az összes kiadásukhoz viszonyítva nem olyan magas, a GDP-nek mindössze 0,6%-a (Eurostat, 2024).

6.5. Oroszország

Oroszország politikájában a soft power sokáig elsősorban a posztszovjet államokban élő egykori honfitársak szimpátiájának visszanyerése érdekében jelent meg, 2013-tól azonban tudatosan alkalmazták a külpolitika egyik eszközeként is (Andrékó, 2022). Attól függetlenül, hogy nacionalista, vagy külpolitikai célokra alkalmazták, a sport egy tudatosan alkalmazott stratégiai eszközzé vált az orosz politikában. Ezt támasztják alá például az ország által megrendezett mega-sportesemények is: a 2013-as kazanyi nyári universiade, a 2014-ben, Szocsiban rendezett téli olimpia, illetve a 2018-as FIFA Labdarúgó-világbajnokság is (Gorokhov, 2015). Ezek az események még az általánosnál is magasabb költséggel jártak, a téli olimpia 55 milliárd dolláros költségével például minden idők legdrágább olimpiája volt (Azzali, 2017).

Az orosz vezetés különösen nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy magas legyen a nemzetközi sportági szövetségekben betöltött pozíciók száma, hiszen ezen keresztül törekedtek a sporttal kapcsolatos puha hatalmi mechanizmusok megalapozására, illetve a későbbi problémák – az orosz doppingbotrányok, illetve az ukrajnai invázió sportvilágban okozott konfliktusai – kezelésére (Krieger és mtsai., 2023). Ennek ellenére a közelmúlt eseményei miatt egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az orosz tisztségviselők kezdenek eltávolodni a sportszövetségeken belüli eszméktől és értékektől (Krieger és mtsai., 2023). A sportvezetők számának csökstét jeleníti meg a 2. ábra.

2. ábra Nemzetközi sportszervezetben vezető tisztséget betöltő oroszok száma 2000-2024 között

Forrás: saját szerkesztés

Gorokhov (2015) megfogalmazása szerint az orosz politika sporttal kapcsolatos elsődleges célja, hogy az országot olyan élsportoló nemzetként mutassák be, amely képes meggyőző sikereket elérni a globális sportban. Ennek érdekében tudatosan alkalmazták a nemzetközi szakemberek integrációját, legyen szó akár sportolókról, edzőkről, vagy menedzserekről, hiszen a cél nem a hagyományosan oroszok által uralt sportokban aratott győzelem, hanem a nemzetközi elismerést kiváltó sikerek elérése volt (Gorokhov, 2015).

A vizsgált időszakban két olyan esemény volt, ami nagyban befolyásolta Oroszország sporton keresztül elért puha hatalmát: a 2014-ben nyilvánosságot kapó állami doppingbotrány, illetve az orosz-ukrán háború kirobbanása. Érdekes módon a Krím megszállása, majd annektálása nem járt a sportvilágban belül drasztikus következményekkel, pedig az akció kezdete szimbolikus módon az olimpia záróünnepségének napján történt (Katsarova, 2022). A 2014 végén kirobbant állami doppingbotrány kapcsán már születtek súlyos szankciók: felfüggesztették az orosz doppingellenes ügynökséget, sportolóik egyéni elbírálás alapján indulhattak a riói játékokon (Index, 2016), a 2018-as téli olimpián pedig csak az olimpiai zászló alatt versenyezhettek (Urfi, 2017). Mindezek ellenére a legnagyobb csapás valószínűleg a nemzetközi presztízsen esett csorba volt. (Krieger és mtsai., 2023). Versenyzőik nem a nemzeti

színeket, hanem az olimpiai bizottságot képviselték, így az ország esetében a vizsgált pontszerző helyek száma a 2018-as téli olimpiától kezdődően nullára csökkent.

A 2022-ben kezdődött orosz-ukrán háború esetében minden addiginál nagyobb igény fogalmazódott meg nemzetközi szinten az oroszokkal szembeni szankciókra: negyven sport- és kulturális miniszter közös nyilatkozatban szólította fel a nemzetközi sportszövetségeket, hogy szakítsák meg a kapcsolatokat Oroszországgal (Katsarova, 2022). A Nemzetközi Olimpiai Bizottság elítélte az olimpiai fegyverszünet megsértését, a 2024-es párizsi olimpián pedig csak azokat az orosz sportolókat engedik versenyezni szigorú szabályok mellett, akik nem támogatják nyíltan a háborút (IOC, 2023). Az UEFA és a FIFA szintén eltiltott versenyeitől minden orosz klubcsapatot, illetve a válogatottat is, igaz, számos kritika érte őket azért, mivel ezt csak a nemzetközi nyomás erősödése miatt tették meg (Katsarova, 2022). Az oroszok elestek több sportesemény szervezésétől is, ezek közül a legjelentősebb az UEFA Bajnokok Ligája döntőjének szeptérvári rendezése volt (Herczeg, 2022).

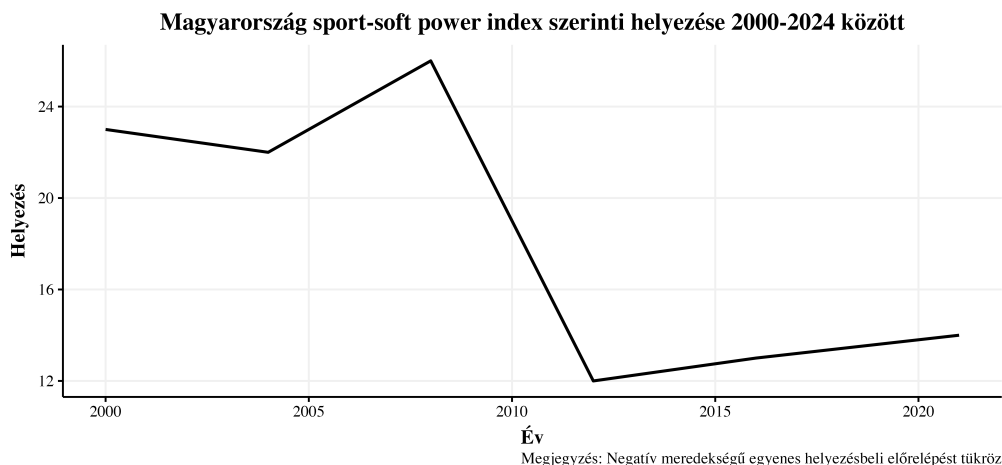
6.6. Magyarország

Magyarország sporthagyományai messzire nyúlnak vissza: már az első olimpiai játékok alatt született magyar győzelem, az eddigi olimpiai játékok érmeit számláló rangsorban pedig a lakosságszámhoz képest kiemelkedő tizenharmadik helyet foglalják el a magyarok (Word Population Review, 2022). Ennek ellenére a sport a 2010-es évektől kezdődően kapott kiemelt szerepet a hazai politikában, 2014-re pedig egyértelműen a kormányzás stratégiai pontjává vált (Sárközy, 2017). A FIDESZ-kormány sportpolitikájában elsődleges szerepet tölt be a labdarúgás, egyik fő célja pedig a nemzeti identitás fejlesztése (Molnár és Whigham, 2021). A sport nemzetstratégiai ágazattá válása egyértelműen megmutatkozik a vizsgált adatokon is (3. ábra).

A sport nemzetstratégiai ponttá válásának egyik fontos lépése a nemzetközi sportesemények megrendezése: a teljesség igénye nélkül az elmúlt tíz évben az ország önállóan vagy társszervezőként rendezett vizes világbajnokságot (2017, 2022), labdarúgó Európa-bajnokságot (2020), vízilabda Európa-bajnokságot (2014, 2020) kézilabda Európa-bajnokságot (2022) és atlétikai világbajnokságot (2023) is.

A 2010-es évektől kezdődően több olyan magyar sportsiker is született, amiket nem hagyományosan magyar sikersportágként tart számon a közvélemény. Ezen sportágak támogatásának fontosságát illusztrálja, hogy a rövidpályás gyorskorcsolyában elért sikernek köszönhetően a vizsgált ciklusok második felében már nőtt az egyensúly a nyári és a téli olimpián elért helyezések között, ez pedig szintén pozitív hatással volt az ország sport-soft

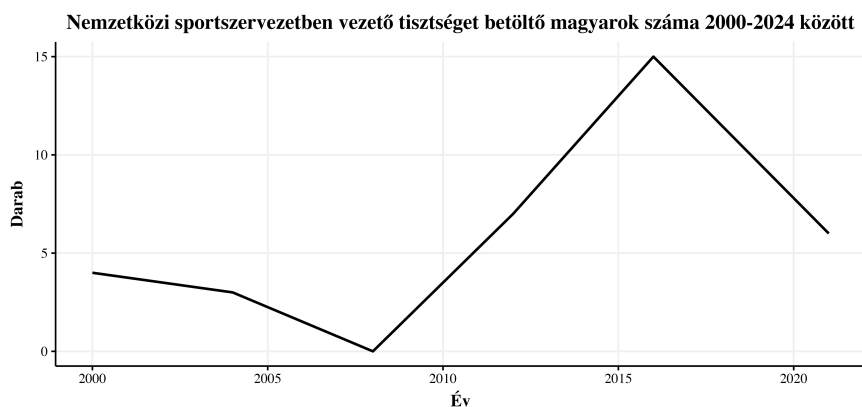
power rangsorban betöltött pozíciójára. Ezen sikerek ellenére Garamvölgyi és Dóczi (2021) megállapításai szerint viszont a nemzetközi sportszervezetek vezető testületeiben a sportstratégia ellenére is csökkent a magyar sportvezetők száma, ez figyelhető meg a dolgozat által vizsgált adatokon is (4. ábra).

3. ábra: Magyarország sport-soft power index szerinti helyezése 2000-2024 között

Forrás: saját szerkesztés

Ez a csökkenés a későbbiekben hatással lehet a sportrendezvényekre való pályázatok sikerességére, illetve az ország sporthatalmi törekvéseire (Garamvölgyi és Dóczi, 2021), illetve a sport-soft power rangsorban való visszaesést eredményezhet. A sportvezetők számának csökkenését bizonyos mértékig indokolja, hogy a nemzetközi sportirányítás az elmúlt években átrendeződésen esett át (Garamvölgyi, 2022). Ahhoz, hogy Magyarország megőrizze a sportstratégia indítása utáni helyét a sport-soft power rangsorban, mindenképpen ezen folyamatok visszafordítására van szükség.

4. ábra: Nemzetközi sportszervezetben vezető tisztséget betöltő magyarok száma 2000-2024 között

Forrás: saját szerkesztés

7. Összefoglalás

A kutatás célja egy európai sport-soft power index megalkotása volt, emellett pedig arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen sportpolitikai, illetve globális folyamatokkal magyarázható a rangsor élén végzett országok pozíciója. Feltáró faktoranalízis módszerével határozta meg a tanulmány a súlyt, amelyet az index elkészítéséhez használt. A módszertan használhatóságának tesztelését, specifikációját követően kiszámolta mind a 41, kutatásba bevont országra a sport-soft power indexet.

A dolgozat arra a következtetésre jut, hogy a megalkotott index alapján öt olyan ország van, ami a vizsgált időszakok legalább egyikében az első három hely valamelyikén tudott végezni: Németország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Franciaország, illetve Oroszország. A dolgozat ezen országok sporthagyományait és sportpolitikai intézkedéseit részletesen is elemzi, ez alapján pedig arra a következtetésre jut, hogy vezető pozíciójukat a sportdiplomáciai eredményeik és a mega-sportesemények szervezése mellett a nyári és téli sportokban elért sikereik közti egyensúly indokolja. A felsorolt országokban közös, hogy átgondolt sportstratégiát alkalmaznak, illetve a sportot nem a globális szintérre való belépésként, hanem puha hatalmuk fenntartására használják fel.

Az európai sport-soft power index tükrözi a XXI. század globális folyamatait is: az orosz-ukrán háború, a koronavírus-járvány, illetve a 2008-as válság mind megmutatkoznak az eredményeken. A kutatás megvizsgálja Magyarország szerepét a létrejött rangsorban, és azt a megállapítást teszi, hogy a sport nemzetstratégiai ágazattá válása egyértelműen tükröződik az eredményeken. Az ország a sportpolitikában beállt fordulat előtt nem tudott a rangsor első húsz helyén belülre kerülni, ettől kezdődően viszont már a tizenkettedik, a tizenharmadik, illetve a tizennegyedik pozíciót érte el.

A kutatás legfőbb limitációját az elérhető adatok mennyisége adta. A különböző sportszervezetek az évek során strukturális változásokon estek át a vezető testület felépítésében, mind tagjainak számában, mind pozícióiban, ezzel megnehezítve a korábbi vezetők kilétének visszakereshetőségét. A kutatás módszertana és vizsgált változói ilyen formában csak európai országok vizsgálatára alkalmasak. Ennek oka, hogy itt áll fenn hasonló társadalmi, gazdasági, sportpolitikai felépítés.

A továbbfejlesztési lehetőségek között szerepel az elkészült európai index fejlesztése és bővítése. Az egyik lehetőség erre a nyári párizsi olimpia eredményeinek beépítése, további formája pedig olyan sportágak más eredményeinek és megrendezett eseményeinek való beemelése, amelyeknél az olimpia nem számít feltétlenül fő versenynek. Ezek közé tartozik

többek között a labdarúgás, a tenisz és néhány szakágban a kerékpár. A sport-soft power index egyik érdekessége, hogy eredményein tükröződik a 2008-as pénzügyi válság, ennek részletes vizsgálatához azonban a dolgozat további kutatást és további változók bevonását javasolja. A legfőbb továbbfejlesztési cél egy globális sport-soft power elkészítése, amelyhez a későbbiekben jó alapot szolgáltathat a jelen kutatás alatt elkészített adatbázis és a dolgozat megfigyelései, illetve következtetései.

A dolgozat tartalmi lezárása 2024. április 16-án történt, az OTDK formai követelményeinek való megfelelés érdekében formai módosításokra 2025 januárjában került sor.

8. Felhasznált források

- Abdi, K., Talebpour, M., Fullerton, J., Ranjesh, M. J., & Jabbari Nooghabi, H. (2018). Converting sports diplomacy to diplomatic outcomes: Introducing a sports diplomacy model. *International Area Studies Review*, 21(4), 365–381. <https://doi.org/10.1177/2233865918808058>
- Andrékó G. (2022). Az orosz nagyhatalmi szerep támogatása hard és soft power eszközökkel 2008 és 2022 között. *Nemzetbiztonsági szemle*. 10(2), Article 2.
- Azzali, S. (2017). The legacies of Sochi 2014 Winter Olympics: An evaluation of the Adler Olympic Park. *Urban Research & Practice*, 10(3), 329–349. <https://doi.org/10.1080/17535069.2016.1216586>
- Brand Finance. (2024). *Brandirectory*. <https://brandirectory.com/softpower/report> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Cattell, R. B. (1966). The Scree Test For The Number Of Factors. *Multivariate Behavioral Research*, 1(2), 245–276. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr0102_10
- Chadwick, S., Widdop, P., & Goldman, M. M. (2023). *The Geopolitical Economy of Sport: Power, Politics, Money, and the State*. Taylor & Francis.
- Dubinsky, Y. (2019). From soft power to sports diplomacy: A theoretical and conceptual discussion. *Place Branding and Public Diplomacy*, 15(3), 156–164. <https://doi.org/10.1057/s41254-019-00116-8>
- Elcano Global Presence Index. (2022). *Elcano Global Presence Index*. <https://www.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en?years=2019> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Eurostat. (2024, február 29). *General government expenditure by function*. https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/gov_10a_exp_esms.htm Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Freeman, K. (2012). Sport as swaggering: Utilizing sport as soft power. *Sport in Society*, 15(9), 1260–1274. <https://doi.org/10.1080/17430437.2012.690403>
- Garamvölgyi B. (2023). *A sportdiplomácia értelmezése és gyakorlata Magyarországon a 2010 és 2020 közötti időszakban*. <https://doi.org/10.17624/TF.2023.2>
- Garamvölgyi, B., & Dóczi, T. (2021). Sport as a tool for public diplomacy in Hungary. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 90(1), 39–49. <https://doi.org/10.2478/pcssr-2021-0012>
- Garamvölgyi, B., Doczi, T., & Deregán, G. (2018). Sportdiplomáciai intézményrendszerek francia és magyar megközelítésben. *Civil Szemle*, 15, 69-84.

- Gorokhov, V. A. (2015). Forward Russia! Sports mega-events as a venue for building national identity. *Nationalities Papers*, 43(2), 267–282.
<https://doi.org/10.1080/00905992.2014.998043>
- Grix, J., Bason, T., Grix, L., & Jeong, J. B. (2024). An overview and analysis of sports mega-events as part of state soft power strategies. In H. A. Solberg, R. K. Storm, & K. Swart, *Research handbook on major sporting events* (o. 449–460). Edward Elgar Publishing.
- Grix, J., & Carmichael, F. (2012). Why do governments invest in elite sport? A polemic. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 73–90.
<https://doi.org/10.1080/19406940.2011.627358>
- Grix, J., & Houlihan, B. (2014). *Sports Mega-Events as Part of a Nation's Soft Power Strategy: The Cases of Germany (2006) and the UK (2012)*. 16(4), 555–692.
- Grix, J., & Lee, D. (2013). Soft Power, Sports Mega-Events and Emerging States: The Lure of the Politics of Attraction. *Global Society*, 27(4), 521–536.
<https://doi.org/10.1080/13600826.2013.827632>
- Guthrie-Shimizu, S. (2013). Japan's sports diplomacy in the early post-Second World War years. *International Area Studies Review*, 16(3), 325–335.
<https://doi.org/10.1177/2233865913504866>
- Herczeg M. (2022, február 24). *Nem Oroszországban lesz a BL-döntő*. 444.hu.
<https://444.hu/2022/02/24/nem-oroszorszagban-lesz-a-bl-donto> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Index. (2016, július 27). *Több mint 250 orosz induló lesz Rióban*.
http://index.hu/sport/2016/rio/2016/07/27/tobb_mint_250_orosz_indulo_lesz_rioban/ Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- IOC. (2023, december 8). *Strict eligibility conditions in place as IOC EB approves Individual Neutral Athletes for the Olympic Games Paris 2024*. Olympics.Com.
<https://olympics.com/ioc/news/strict-eligibility-conditions-in-place-as-ioc-eb-approves-individual-neutral-athletes-ains-for-the-olympic-games-paris-2024>
- Jarvie, G. (2021). Sport, Soft Power and Cultural Relations. *Journal of Global Sport Management*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/24704067.2021.1952093>
- Jung, G. (2013). Sport as a catalyst for cooperation: Why sport dialogue between the two Koreas succeeds in some cases but not in others. *International Area Studies Review*, 16(3), 307–324.
<https://doi.org/10.1177/2233865913499332>
- Kaiser, H. F. (1960). *The Application of Electronic Computers to Factor Analysis*.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001316446002000116>
- Katsarova, I. (2022). *Russia's war on Ukraine: Impact on athletes and sports competitions*. European Parliamentary Research Service.
- Krieger, J., Hao, Y. A., & Gering, T. (2023). International Sport Federations as Forums to Initiate Soft Power Processes: The Case of Russia. *Asian Journal of Sport History & Culture*, 2(1), 1–24. <https://doi.org/10.1080/27690148.2023.2196268>
- Marton, G., Hideg, G., & Prisztóka, G. (2015). *Sportdiplomácia*. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet.
- Mattern, J. B. (2008). Why 'soft power' isn't so soft. In F. Berenskoetter (Szerk.), *Power in world politics*. Routledge.
- McClory, J. (2019). *The Soft Power 30 Report*. Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Molnár, G., & Whigham, S. (2021). Radical right populist politics in Hungary: Reinventing the Magyars through sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(1), 133–148.
<https://doi.org/10.1177/1012690219891656>
- Nassif, N. (2022). The World Sport Power Index: Measuring States' Capacities to use Sport as an Instrument of Soft Power. *Siyasat Arabiya*, Volume X(57), 46–57.
- Nye, J. S. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, 80, 153–171. <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Nye, J. S. (1992). *Bound to lead: The changing nature of American power* (3. pr.). Basic Books.

- Nye, J. S. (2004). *Power in the Global Information Age*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203507292>
- Nye, J. S. (2005). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. PublicAffairs.
<http://gen.lib.rus.ec/book/index.php?md5=8bf709cfe8745385febb6113a4e6f6fc>
- Nye, J. S. (2006). Think Again: Soft Power. *Yale University Archive - YaleGlobal Online*.
<https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/think-again-soft-power> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Nygård, H. M., & Gates, S. (2013). Soft power at home and abroad: Sport diplomacy, politics and peace-building. *International Area Studies Review*, 16(3), 235–243.
<https://doi.org/10.1177/2233865913502971>
- Olivie, I., & Gracia, M. (2022). *Elcano Global Presence Report 2022*. Elcano Royal Institute.
<https://www.realinstitutoelcano.org/en/reports/elcano-global-presence-report-2022/> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Onyestyák, N. (2010). *A sport és a politika kapcsolata Magyarországon az 1980-as években a nyári olimpiai játékok tükrében — Doktori értekezés*.
- Orbán, V. (2023, augusztus 18). Jó reggelt, Magyarország! [Kossuth Rádió].
<https://mediaklikk.hu/miniszterelnoki-interjuk/cikk/2023/08/18/orban-viktor-miniszterelnoki-interju-jo-reggelt-magyarorszag-augusztus-18/> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Portland's Government Advisory. (é. n.). *Soft Power 30*. Soft Power. Elérés 2024. április 8., forrás
<https://softpower30.com/>
- Portland's Government Advisory. (2019). *The Soft Power 30 Report 2019*. Portland's Government Advisory.
- R Core Team (2023). R: A Language and Environment for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <<https://www.R-project.org/>>.
- Sárközy T. (2017). A sport mint nemzetstratégiai ágazat. *Polgári szemle*, 13(4–6), 143–159.
<https://doi.org/10.24307/psz.2017.1212>
- Schiller, K., & Young, C. (2009). The History and Historiography of Sport in Germany: Social, Cultural and Political Perspectives. *German History*, 27(3), 313–330.
<https://doi.org/10.1093/gerhis/ghp029>
- Shrestha, N. (2021). Factor Analysis as a Tool for Survey Analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 9(1), 4–11. <https://doi.org/10.12691/ajams-9-1-2>
- Urfi P. (2017, december 5). Kizárták az orosz csapatot a 2018-as téli olimpiáról. 444.hu
<https://444.hu/2017/12/05/kizartak-az-orosz-csapatot-a-2018-as-teli-olimpiarol> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Vuving, A. (2009). How Soft Power Works. *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.1466220>
- Word Population Review. (é. n.). *Olympic Medals by Country 2022*.
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/olympic-medals-by-country> Utoljára letöltve: 2024.04.16.
- Yavuzaslan, K., & Cetin, M. (2016). Soft Power Concept and Soft Power Indexes. In M. H. Bilgin, H. Danis, E. Demir, & U. Can (Szerk.), *Business Challenges in the Changing Economic Landscape—Vol. 1* (o. 395–409). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-22596-8_28

9. Függelék:

<https://docs.google.com/document/d/1iZutmTjm74BIY8F4Z9lPEiwXhWKq1Bg5/edit?usp=sharing&ouid=111036567043171078695&rtpof=true&sd=true>